

Gustáv Husák v historiografii – pohľady marxistickej a exilovej historiografie

ADAM HUDEK

Životopis Gustáva Husáka výstižne ilustruje fundamentálne, turbulentné a veľmi často tragické zmeny, ktorými nielen Slovensko, ale celá stredná Európa prechádzala v období tzv. krátkeho 20. storočia (1918 – 1989). Jeho životný príbeh na jednej strane ukazuje, ako boli jednotlivci týmito zmenami ovplyvňovaní, ale zároveň dokumentuje, ako oni sami dokázali vtlačiť svoju pečať dobe, v ktorej pôsobili.¹ Dokonalý homo politicus G. Husák za svoju dlhú kariéru v rôznych pozíciách nielen prežil, ale v mnohých prípadoch priamo formoval podobu rýchlo sa striedajúcich režimov, štátnych útvarov, revolúcií, povstaní, prevratov a čistiek. Viacero zmien sám organizoval, bol oslavovaný ako hrdina, ale aj zatracovaný ako „odporný zradca“.² Nikdy však nebol bezvýznamný, a aj počas svojho pobytu vo väzení pre mnohých predstavoval dôležitý symbol. Vývoj na Slovensku a v Čechách zásadným spôsobom ovplyvňoval zhruba 50 rokov – od vzniku povstaleckého vedenia KSS až po pád komunizmu v Československu. Ako konštatuje Ľubomír Lípták v eseji s názvom *Vzostupy a pády Gustáva Husáka*, vždy, keď je reč o slovenskej politike v tých rokoch, je v istej miere reč aj o ňom.³ Písať o väčšine aspektov slovenských, českých, resp. československých dejín po roku 1939 bez reflexie činnosti G. Husáka je vlastne nemožné. Jeho meno sa stalo symbolom udalostí, ktoré dodnes vyvolávajú značné diskusie, a to nielen v historickej obci. Zásadné, prelomové obdobia jeho života – Slovenské národné povstanie (SNP), boj proti buržoáznemu nacionalizmu, rehabilitácia, zapojenie sa do liberalizačného obdobia a príprava federalizácie Československa, pozícia na čele normalizačného režimu – totiž predstavujú zároveň kľúčové obdobia českých a slovenských dejín.

¹ Kapitola je výsledkom grantovej úlohy VEGA *Slovensko po roku 1968. Cez mráz normalizácie k samostatnej Slovenskej republike a demokracii*, riešenej v Historickom ústave SAV.

² Pričom autorom oboch týchto charakteristík vo viacerých prípadoch bola tá istá osoba, len v inom období.

³ LIPTÁK, Ľubomír. *Storočie dlhšie ako sto rokov*. Bratislava : Kalligram, 2011, s. 105.